

УДК 172.2

Сердюк Катерина**НЕКОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ПОЛІТИЧНИХ
ПРОЦЕСІВ У СВІТІ ЯК ПРИЧИНА ВИНИКНЕННЯ
ТЕРОРИСТИЧНОГО РУХУ**

Сучасний світ є світом порядку, тобто чітко встановлених зв'язків субординації, підпорядкування та санкціонування. Німецький економіст Е. Фаге вважав, що для нормального функціонування такої чіткої системи – суспільства, в якому існує перерозподіл праці – необхідно забезпечити одну умову, а саме – роботу необхідно надавати лише компетентним працівникам. У сфері законотворчості компетентність принципово неможлива, що впливає з природи законотворчої діяльності, а тому політика – сфера неспеціалізована, а відтак – некомпетентна. З цього випливає, що забезпечити реальність демократії можливо лише одним шляхом – через неперервний плебісцит. Наявні демократії, на думку Е. Фаге, потребують саме політиків, тобто тих, хто некомпетентний в жодній із сфер суспільного життя, і тому не може виконувати конкретні обов'язки, і забирає на себе функції керівництва та вираження волі тих, хто працює. За відсутності плебісциту він виражає волю народу лише через свою некомпетентність в усіх сферах суспільного життя. Фактично виражає прагнення всіх і нікого окремо до ніщо. Це означає, що відбулася переорієнтація з індивідуального як потреби духу і фізіології людини та індивідуального як символу всезагального культурного розвитку конкретного члена суспільства, які визначали всезагальне як економіку і, відповідно, економічну, а відтак, і міжнародну політику на безособове всезагальне як порядок міжнародних відносин.

Цей порядок є насамперед світовий порядок – тобто система світової безпеки, політичного й економічного регулювання та впливу. Характерною особливістю нового пласта є підпорядкованість людини безособовому. Вимога порядку як основи мирного співжиття передбачає підпорядкування цій меті політики та векторів розвитку країн, які визнають правомочною цю вимогу.

А оскільки держава підпорядкована в розвитку і, відповідно, в житті меті збереження порядку будь-якою ціною, то й окремий громадянин цієї держави також вимушений підкорятися державі як системі, що єдина володіє законною монополією на покарання та насилля.

Зважаючи на те, що цінністю, як правило, стає те, чим у певний момент теперішнього ми не володіємо, але прагнемо володіти, вихід порядку на перший план серед цінностей потрібно розглядати як відсутність його в бажаній мірі. Це означає, що набуття порядку бажане, а відтак, бажане знеособлення усього наявного. Встановлення порядку – це стирання відмінностей та встановлення штучних рамок-меж. Це є найкращим способом знецінити людину, позбавити її гідності бути кимось, знеособити – зробити такою самою, еквівалентною комусь ще, замінною. На зміну винятковості людини приходять структури управління, які дедалі більше вдосконалюються впродовж встановлення порядку, тобто дедалі більше спеціалізуються у пригніченні проявів вільнодумства. Тобто розвивається не суспільство як таке, а структура суспільства, порядок суспільства, правила, за якими воно нібито живе.

З концепції Е. Фаге випливає, що чим краще розвинуте суспільство, тим чіткіше розподіляються робочі місця в ньому, що в досконалому суспільстві існує дуже вузька спеціалізація праці. «Чим більший розподіл праці існує в суспільстві, чим більше спеціалізовані його органи, його складові, з чим більшою суворістю слідують правилу надавати роботу залежно від компетентності працівника, на тим більшому ступені розвитку воно знаходиться» [1, с. 6]. З іншого боку, досконале суспільство – розгалужена система органів та структур, які забезпечують його життєздатність та функціонування. А це означає, що усі структури, які історично склалися і існують або існували в ньому, необхідні для його нормального існування.

Зважаючи на вищезазначене, можна підсумувати. З одного боку, якщо тероризм існує в тому чи іншому вигляді, в тому чи іншому суспільстві, на тому чи іншому щаблі його розвитку, то це явище є підструктурою суспільства, його прояв та невід’ємна частина, і чим краще розвинуте суспільство і його суспільство, тим, відповідно, ширше, поширеніше та вибагливіше у застосуваннях методах його терористична складова. У такому випадку тероризм діятиме проти самого суспільства, точніше проти тієї

його історичної форми, якою він породжений в конкретний момент історичного часу. Але водночас терористичне угруповання також набуватиме дедалі більш складної структури та ієрархії, системи підпорядкування і дедалі більше спеціалізованого розподілу ролей всередині групи, як складової частини суспільства, в якому вона сформувалася і, відповідно, перейняла механізми життєдіяльності. Це означає, що неминуче те, що нове суспільство та держава, яку прагне побудувати терористична організація, буде дочірньою структурою для тієї, яку вона прагне повалити. І якщо нове буде наступником старого, то цілком ймовірно, що нова структура приживеться на старому ґрунті, що не є підґрунтям для висновку про її життєздатність.

Ідея, переслідувана терористами, близька до утопії, а це означає, що оскільки вона вийшла з попереднього суспільства або держави, вона може втілитися на основі наступництва основних принципів, за якими жили люди, що складають це суспільство, громадяни цієї держави. Але без розвитку, і відповідно без реформування, без прогресу, воно не зможе вкоренитися. Ідея нового суспільства, втілена в суспільстві, що існувало, потребує розвитку. Із поваленням старої структури суспільства або форми державного правління руйнуються і її спеціалізовані підструктури – місцеве самоврядування, органи забезпечення та обслуговування. Ці системи необхідно відновлювати або відтворювати із залишків зруйнованих, оскільки для нормального функціонування нового суспільства та держави необхідне їх вкорінення в систему усталених світових політичних та економічних зв'язків і міжнародних каналів сполучення. Таким чином, ці механізми забезпечують ще один зв'язок старого та нового порядків суспільства й держави. Нова система, щоб вижити, повинна зрівнятися з попередньою за рівнем благополуччя та організації свого функціонування.

Неефективна заміна однієї структури суспільства на іншу сприятиме переходу тероризму в терор, нагнітання та поглиблення якого з часом викличе новий виток діяльності терористичних організацій, які ставитимуть на меті заміну старої неефективної структури суспільства та режиму правління на нову, теоретичну, відтак досконалішу.

На основі вищезазначеного можна порівняти систему суспільства з екосистемою природи, в якій тероризм як підструк-

тура суспільства постає деструктором. Екосистемі необхідні компоненти та механізми, які перероблюють продукти її життєдіяльності тим самим вивільнюючи її від зайвого та шкідливого. Прирівнявши суспільство до, наприклад, екосистеми суспільного життя, в ньому також можна віднайти схожі механізми саморегуляції та самоочищення. Тероризм разом із системою виконання покарань є деструктором у суспільній екосистемі. Система виправлення та виконання покарання викриває та виправляє недоліки організації міжособистісної взаємодії в суспільстві. Тероризм викриває недоліки політичної, економічної, ідеологічної та культурної організації життя в суспільстві і прагне їх виправити згідно з поглядами своїх провідників. І хоча з погляду наявної легітимної організації суспільства та держави тероризм – це дефект поведінки групи осіб, який підлягає покаранню та виправленню, явище тероризму не є дефектом власне мислення та поведінки певних осіб. Дії терористів підлягають розгляду як суспільно небезпечні, карні діяння, однак феномен тероризму як такий, який має підґрунтя, причини, витоки та привід на об'явлення, сам по собі покаранню не підлягає.

Література:

1. Фаре Э. Культ некомпетентности / Э. Фаре ; [пер. с франц. В. Каспарова]. – М. : Evidentis, 2005. – 172 с.